

نقد مقاله

چگونه از زیر سایه خود خارج شوم؟ نقدی بر مقاله «ایدئولوژی و فراخواندن جامعه سیاه‌پوستان آمریکا در شعر «به یاد رادیو» امیری باراکا»

مهدی جاوید شاد*

دانشجوی دکتری زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه شیراز

چکیده

یکی از تمردهایی که بسته‌وگریخته با آن مواجه می‌شویم، ترجمه کردن مقالات منتشرشده به زبانی دیگر و انتشار آن به‌عنوان مقاله‌ای جدید در مجله دیگر است. این امر ممکن است با تغییراتی در عنوان، کلیدواژه‌ها، ساختار مطالب و محتوی صورت گیرد و نهایتاً این تغییرات کاذب، تحقیق دوم را دچار خطاهای علمی کند. در شماره نوزدهم از دوفصلنامه علمی - پژوهشی نقد زبان و ادبیات خارجی، دانشگاه شهیدبهبشتی، مقاله‌ای با عنوان «ایدئولوژی و فراخواندن جامعه سیاه‌پوستان آمریکا در شعر «به یاد رادیو» امیری باراکا: خوانشی آلتوسری» (پاییز و زمستان ۱۳۹۶، صص ۱۸۷ - ۲۰۸)، نوشته سیدشهاب‌الدین ساداتی و علیرضا جعفری به‌چاپ رسیده که شباهت بسیاری به مقاله‌ای انگلیسی‌زبان با عنوان «تأثیر ابزارهای ایدئولوژیک حکومتی در شکل‌گیری هویت: خوانشی آلتوسری از شعر «به یاد رادیو» امیری باراکا»، منتشرشده در مجله بین‌المللی انگلیسی و ادبیات (دسامبر ۲۰۱۳، صص ۴۸۰ - ۴۸۵) دارد. نویسنده مقاله انگلیسی، سیدشهاب‌الدین ساداتی، یکی از نویسندگان مقاله فارسی است که با اضافه کردن نویسنده همکار، اعمال تغییرات در عنوان و کلیدواژه‌ها و افزودن مطالب

* نویسنده مسئول: javid@javidedu.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۹/۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱/۳۰

تازه، سعی در تولید مقاله‌ای جدید داشته که در این راه، تحقیق او دچار سرقت علمی شده است.

واژه‌های کلیدی: سرقت ادبی، ترجمه، ارجاع‌دهی، نقد زبان و ادبیات خارجی.

بحث و بررسی

«به یاد رادیو» سروده امیری باراکا، شعری ۲۸ خطی است که به علت تقابل متکلم شعر با گفتمان‌های زمانه‌اش، مستعد خوانش آلتوسری است. اما به دلیل حجم کم، زبان ساده، اشارات تاریخی مستقیم و نبود لایه‌های معنایی، قابلیت خوانش مذکور در دو مقاله اصیل را ندارد. نخستین بار در دسامبر ۲۰۱۳ در *مجله بین‌المللی انگلیسی و ادبیات*^۱ این شعر توسط سیدشهاب‌الدین ساداتی در مقاله‌ای انگلیسی با عنوان «تأثیر ابزارهای ایدئولوژیک حکومتی در شکل‌گیری هویت: خوانشی آلتوسری از شعر «به یاد رادیو» امیری باراکا»^۲ مورد خوانش آلتوسری قرار می‌گیرد و پنج سال بعد، همین نویسنده با انضمام نویسنده‌ای همکار به نام علیرضا جعفری، مقاله‌ای فارسی با عنوان «ایدئولوژی و فراخواندن جامعه سیاه‌پوستان آمریکا در شعر «به یاد رادیو» امیری باراکا: خوانشی آلتوسری» را در *مجله نقد زبان و ادبیات خارجی* منتشر می‌کند. درحالی که مشابهت‌های واژگانی و مفهومی در عنوان و چکیده مقالات مشهود است، ساداتی در «پیش‌زمینه تحقیق» مقاله فارسی، هیچ اشاره‌ای به مقاله انگلیسی خود نمی‌کند که نشان از تعمد او در پنهان‌سازی مقاله انگلیسی دارد. در پیش‌زمینه تحقیق، ساداتی به ترجمه‌ها و مقالات خود «در نشریات فرهنگی، کتاب *ماه ادبیات و گلستانه*» و همچنین خوانش «ماتریالیسم فرهنگی» خود و همکارانش (جعفری و سخنور) از «به یاد رادیو» اشاره می‌کند؛ اما مقاله انگلیسی خود را به ورطه فراموشی می‌سپارد. در واقع گنجاندن مقاله انگلیسی اصالت پژوهش فارسی را به چالش می‌کشد؛ زیرا بررسی جملات محوری چکیده و کلیدواژه‌های دو مقاله حاکی از آن است که مباحثشان بسیار شبیه به یکدیگرند:

<p>The present research with the help of Louis Althusser's definition of "Ideology" and "Ideological State Apparatuses" (ISAs) attempts to study Amiri Baraka's well-known poem "In Memory of Radio". [...] According to [Althusser], ideology is "a representation of the imaginary relationship of individuals to their real conditions of existence". [...] The present research scrutinizes the hidden meaning of "In Memory of Radio" by explaining the function of radio programs, comic series, and religious talks as ISAs. It tries to reveal the negative role of the dominant ideology and radio programs as ISAs in identity formation of individuals in society, African American identities are hailed by White ideology (Sadati, 2013: 480).</p>	<p>مقاله حاضر تلاش دارد تا با استفاده از تعریف لوییز آلتوسر از مفهوم «ایدئولوژی»، «فراخوانده شدن»، «ابزارهای فشار حکومتی» و «ابزارهای ایدئولوژیک حکومتی»، شعر مشهور ایمامو امیری باراکا «به یاد رادیو» را بررسی کند. بنابه تعریف آلتوسر، «ایدئولوژی بازنمایی روابط خیالی افراد با شرایط وجودی خودشان» است. [...] در شعر باراکا «به یاد رادیو»، رسانه (رادیو) به عنوان یک ابزار ایدئولوژیک مخاطبین خویش شامل همه سفیدپوستان و سیاهپوستان را فراخوانده و آنها را تبدیل به سوژه‌هایی ایدئولوژیک می‌کند که بدون هیچ‌گونه مقاومتی ایدئولوژی طبقه حاکم (سفیدپوستان) را پذیرفته‌اند. [...] مطالعه این شعر به کمک نظریات آلتوسر نشان می‌دهد که ابزارهای ایدئولوژیک حکومتی به‌شکلی نمادین و پنهان در قالب برنامه‌های رادیویی عمل می‌کنند (ساداتی و جعفری، ۱۳۹۶: ۱۸۷).</p>
<p>Key words: Amiri Baraka, Ideology, ISA, RSA, Louis Althusser.</p>	<p>واژگان کلیدی: آلتوسر - ایدئولوژی - ابزارهای ایدئولوژیک حکومتی - امیری باراکا - فراخوانده شدن</p>

مقایسه جملات محوری دو چکیده نشان می‌دهد مقاله فارسی در بیشتر موارد به ترجمه کلمه به کلمه یا بازبینی مفاهیم آلتوسری جملات مقاله انگلیسی پرداخته است. تنها تفاوت شاخص، کلمات کلیدی است که در متن چکیده فارسی، «فراخوانده شدن»^۳ و «ابزارهای فشار حکومتی»^۴ اضافه شده است. در طول مقاله، مفهوم «فراخوانده شدن» - که در عنوان مقاله نیز ذکر شده - به ندرت مورد بررسی قرار گرفته و به هیچ عنوان نقشی بارز در خوانش شعر ندارد. همچنین «ابزارهای فشار حکومتی»، به جز در مباحث نظری، فقط یک بار و آن هم در نتیجه‌گیری مقاله بدان اشاره شده است. با توجه به محتوای شعر، این مفهوم آلتوسری اصلاً به خوانش آن کمکی نمی‌کند

و صرفاً در مباحث نظری و به منظور تعریف هرچه بهتر «ابزارهای ایدئولوژیک حکومتی» به کار می‌آید. بنابراین به نظر می‌رسد افزودن این کلیدواژه‌ها صرفاً به منظور ایجاد تفاوت با مقاله انگلیسی زبان صورت گرفته باشد.

از دیگر اقدامات نویسندگان در گریز از سایه مقاله انگلیسی، گنجاندن زندگی‌نامه‌ای نسبتاً بلند و عمدتاً غیرضروری در مقدمه است که ارتباط مشخصی میان شعر و رویکرد آلتوسری ایجاد نمی‌کند. در این زندگی‌نامه، محل تحصیل، محل کار، ازدواج‌ها و جوایز ادبی باراکا ذکر می‌شود و هر جا که از فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی او سخن به میان می‌آید، در بافت مباحث ایدئولوژیک قرار نمی‌گیرد. بخش رویکرد نظری مقاله، تقریباً ترجمه قسمت مشابه در مقاله انگلیسی است. اما با توجه به نقش اندک این بخش در اعطای اصالت به مقاله فارسی، این تشابه تاحدی قابل اغماض است؛ گرچه مفاهیم و کلیدواژه‌های مورد بحث نشانی از خوانش شعر دارد.

در بخش «خوانشی آلتوسری از شعر "به یاد رادیو"» که اصلی‌ترین قسمت مقاله است و مباحث اصیل را باید در آن جست، نویسندگان مقاله عمدتاً از دو منبع انگلیسی مطالب را ترجمه و رونویسی کرده‌اند و جالب آنکه به هیچ‌کدام ارجاع نداده و در فهرست منابع هم نیاورده‌اند. مهم‌ترین منبع مورد استفاده، مقاله انگلیسی ساداتی است که مشخصاً ترجمه‌های کلمه‌به‌کلمه آن در قسمت‌های زیادی از مقاله دیده می‌شود که بخش‌هایی از آن در اینجا آمده:

<p>According to Baraka, love is an evil word. He claims love has got double nature, it can be love or, as he says, "evol". Baraka uses the word "evol", which is a slang-term meaning "humorously evil" to explain love. As a grown up, the poet says he loved to listen to The Red Lantern, a DC comic strip circa in 1940, and Let's Pretend, a long running CBS program made and directed by Nila Mack, on the radio. But as he became older he was not relaxed with the understanding of his loss of innocence, and not being able to believe what was on the</p>	<p>به اعتقاد شعر باراکا، عشق واژه پلیدی است (اگر حروف کلمه عشق (Love) در زبان انگلیسی را وارونه کنیم (Evol) از نظر نوشتاری و خصوصاً از نظر تلفظ شبیه به واژه Evil می‌شود که به معنای پلیدی است). [...] امیری باراکا در کودکی و نوجوانی به برنامه فانوس قرمز که در سال ۱۹۴۰ ویژه کودکان بود، گوش می‌کرد و همین‌طور به برنامه بیا وانمود کنیم که توسط نیلا مک ساخته و کارگردانی می‌شده است. اما وقتی که بزرگ‌تر</p>
---	---

surface (Sadati, 2013: 483).	می‌شود، به‌خاطر ازدست دادن معصومیتش ناراحت می‌شود و دیگر قادر نیست به حقایق ظاهر اعتماد کند (ساداتی و جعفری، ۱۳۹۶: ۲۰۴).
The most important message of “In Memory of Radio” is where Baraka cunningly shows his struggle of growing up as a Black American child with a white mentality. He bitterly points to the confusion he experienced with that understanding of the radio as a tool against African Americans in the United States during the first decades of the twentieth century. [...] Baraka continues to explain listening to the radio program: “At 11, Let’s Pretend / & we did / & I, the poet, still do. Thank God!” These words carry the idea that the poet still pretends that the evil in men’s hearts is not really there. He wants to pretend that it was all a mistake or misunderstanding (Sadati, 2013: 483).	شعر باراکا با دقت به کشمکش‌های درونی خود در زمان کودکی و بلوغ در کسوت سیاه‌پوست آمریکایی می‌پردازد که چگونه تجربه بزرگ شدن و بلوغش تحت تأثیر جامعه سفیدپوستان بوده و خواننده شعر را به فهم این مطلب که اوایل قرن بیستم رادیو ابزاری بر ضد سیاه‌پوستان آمریکایی بوده است، رهنمون می‌سازد. در ادامه شعر توضیح می‌دهد که برنامه <i>بیبا وانمود کنیم</i> را شنبه صبح‌ها ساعت ۱۱ گوش می‌کرده است. کلمات شعر، «و من، شاعر، هنوز گوش می‌دهم. خدا را شکر!»، این معنا را در ذهن متبادر می‌سازد که او هنوز وانمود می‌کند، وانمود می‌کند که شاید پلیدی در قلب انسان‌ها نیست و تنها یک اشتباه یا سوءتفاهم است (ساداتی و جعفری، ۱۳۹۶: ۲۰۵).

در حالی که در قسمت‌های زیادی شاهد ترجمه‌های این‌چنینی هستیم، نویسندگان مقاله فارسی گاهی دست به جابه‌جایی‌هایی در خطوط مطالب ترجمه‌شده، و اندکی در مفاهیم، زده‌اند که ممکن است به‌منظور گریز از مشابهت بین دو مقاله صورت گرفته باشد؛ مثلاً:

<u>Baraka praises the radio because it was as the main device of entertainment and information during the time period when television was not an option for the majority of American people. He explains the function of radio, in a way, as a tool</u>	شعر برای گرامی‌داشتن خاطرات برنامه‌های رادیویی در دوره غیاب تلویزیون نوشته شده است (ساداتی و جعفری، ۱۳۹۶: ۱۹۸). باراکا با نام بردن از «دبلیو سی بی اس» و «کیت اسمیت» به‌مثابه برنامه‌های کسل‌کننده (برخلاف ماهیت
---	--

<p>of entertainment and information sharing why the radio was so loved by Amiri Baraka. The poet separates himself from other auditors by saying “WCBS and Kate Smith” as something “unattractive” and points to the programs Baraka loved to listen to such as the “The Shadow” and “Let’s Pretend”. Baraka refers to some radio programs and icons that made American people amused for a decade or two. The first pointed icon is from a 1930s radio program show, <u>The Shadow</u>, in which a psychic vigilante lived under the different name “<u>Lamont Cranston</u>” when not inaction. In the first line of the poem Baraka questions the reader “<u>who has ever stopped to think of the divinity of Lamont Cranston?</u>” (Sadati, 2013: 482- 483).</p>	<p>طنز آن‌ها)، و همچنین نام بردن از برنامه‌هایی همانند «بیا وانمود کنیم» و «سایه» (شخصیتی داستانی با شنلی سیاه که با جنایات مبارزه می‌کند) که آن‌ها را دوست داشته است، با لحنی کنایه‌آمیز خود را از سایر شنندگان جدا می‌سازد (همان، ۲۰۱، خطوط سوم و چهارم). باراکا همان‌طور که نام این اسطوره‌های فرهنگ عامه و برنامه‌های سرگرمی را در شعر می‌آورد (همان، ۲۰۱، خطوط هفتم تا یازدهم). نخستین فرد مشهوری (سلبریتی) که باراکا در اولین بند شعر از او نام می‌برد، لامونت کرنستون مربوط به برنامه رادیویی «سایه» در دهه ۱۹۳۰ میلادی آمریکا می‌باشد (همان، ۲۰۱، خطوط اول و دوم). «چه کسی توانسته درباره تأثیر ژرف لامونت کرنستون فکر نکند؟» (همان، ۲۰۱، خطوط یازدهم و دوازدهم).</p>
---	---

علاوه بر مقاله انگلیسی ساداتی، منبع دومی که بخش مهمی از مقاله فارسی را تشکیل می‌دهد، مقاله‌ای است که درباره شعر «به یاد رادیو» در *دایرةالمعارف آنلاین* www.encyclopedia.com نوشته شده است.^۵ نویسندگان مقاله در بعضی موارد عیناً تکه‌هایی را از این سایت ترجمه کرده و بدون ارجاع به آن، در مقاله خود گنجانده‌اند:

<p>“In Memory of Radio” examines the idea of appearance and reality, suggesting that the world of phenomena or appearances is not to be trusted. In the Western world, Plato was one of the first to popularize this idea in his “Allegory of the Cave.” claiming that human beings mistakenly believe that the world as we see or experience it is the real world. [...] Baraka also calls into question the reliability of what we see, or in this case hear and read (In Memory of Radio).</p>	<p>یکی از درون‌مایه‌های اصلی شعر «به یاد رادیو»، تفاوت میان «ظاهر» و «واقعیت» است. دیدگاه باراکا در این شعر بسیار شبیه به و تحت تأثیر دیدگاه فلسفی افلاطون است؛ تفاوت بین جهان ظاهری (توهم واقعیت) و دنیای «مُثَل» که همان واقعیت اصلی است. بنابراین باراکا ظواهر دنیای غرب و صنعت رسانه (رادیو) را به چالش می‌کشد: ظاهر به‌هیچ‌وجه قابل اعتماد نیست (ساداتی و جعفری، ۱۳۹۶: ۲۰۰).</p>
---	---

<p>Like the first stanza, this one begins with a rhetorical question. There is nothing to say, the speaker suggests. He underscores this with a play on these famous lines from Lord Alfred Tennyson's poem "In Memoriam": "Tis better to have loved and lost, / Than never to have loved at all." [...] His references to linoleum and living rooms, though apparently nonsensical, underscore the inferiority and shallowness of middle-class tastes (In Memory of Radio).</p>	<p>در بند دوم شعر (بیت پنجم) که همانند بند اول با یک سؤال استفهام انکاری شروع می‌شود، می‌خوانیم: «چه می‌توانم بگویم؟/ بهتر است گوش می‌دادید دوست می‌داشتید و دلتان تنگ می‌شد/ تا اینکه مشمی در اتاق پذیرایی‌تان بگذارید؟». این ابیات به شعر مشهور «به یادبود» اثر آلفرد لورد تیسون اشاره می‌کنند (تلمیح). از طرفی دیگر ارجاعات باراکا به «اتاق پذیرایی» و «مشمع» نشان‌دهنده ظاهرپسندی و فقدان عمق در ذائقه طبقه متوسط است (ساداتی و جعفری، ۱۳۹۶: ۲۰۱).</p>
--	--

در مواردی دیگر، قسمت‌هایی به‌طور گزینشی از مقاله *دایرةالمعارف* انتخاب و ترجمه شده و همچنان بدون ارجاع در مقاله فارسی گنجانده شده است:

<p>[Baraka] explore[s] <u>ideas of taste, technology, imagination, identity, and the poet's role in society.</u> [...] "<u>In Memory of Radio</u>" is written in a very loose <u>conversational free-verse style using associative logic.</u> Its use of <u>informal punctuation</u> and speech rhythms show the influence of Projectivist verse [...] The poem's use of sometimes incongruent images, as in "<u>I cannot order you to go to the gaschamber satori like Hitler or Goody Knight</u>" shows the <u>influence of Dadaism</u> (In Memory of Radio).</p>	<p>شعر «به یاد رادیو» درباره‌ی واکاوی مفاهیمی چون «فناوری»، «ذائقه مردم»، «ایدئولوژی» و «نقش شاعر در جامعه» است. [...] شعر «به یاد رادیو» به زبان محاوره‌ی سیاه‌پوستان است و از قواعد رسمی نقطه‌گذاری و دستور زبان تبعیت نمی‌کند. سبک این شعر همچنین تحت تأثیر مکتب دادائیسم است (به‌ویژه این بیت: «حتی نمی‌توانم به تو دستور دهم تا همانند هیتلر یا گودی نایت وارد اتاق گاز شوی») (ساداتی و جعفری، ۱۳۹۶: ۱۹۸).</p>
---	---

علاوه‌بر این، مواردی هم وجود داشته است که نویسندگان به‌طور ترکیبی مقاله انگلیسی ساداتی و *دایرةالمعارف* را درهم تنیده‌اند تا تولیدی جدید و به‌اصطلاح اصیل عرضه کنند:

Imamu Amiri Baraka (LeRoi Jones) was fond of disguising racial themes in some of his early poetry. For example, "In Memory of Radio" has no trace of explicit racial reference, yet the poem is easily read as a statement that Blacks living in a white society have a special ability for the divination of evil (In Memory of Radio). "In Memory of Radio", seems to point to an elegy to the radio and all the pop-culture idols that came from the industry of radio entertainment (Sadati, 2013: 482). The poet's use of jive and the reader's conversion of a brief passage into Black English reveal Baraka's oblique theme (In Memory of Radio). Throughout the poem, Baraka refers to some radio stars and radio favorites including Lamont Cranston and "The Shadow", F. J. Sheen, Oral Roberts, Kate Smith, and "The Red Lantern" (Sadati, 2013: 482).

شعر به هیچ وجه ارجاعات مستقیم به جامعه سیاه‌پوستان آمریکا ندارد؛ در نتیجه درون‌مایه آن به شکل کاملاً «غیرمستقیم» بیان شده است. جان هکاک می‌گوید: «باراکا در دوران جوانی‌اش، به پنهان کردن مضامین نژادی در اشعارش بسیار علاقه‌مند بوده است» (Hakac 1). در واقع شعر «به یاد رادیو» مرثیه‌ای برای رسانه و تمام نمادهای رایجی است که از صنعت سرگرمی رادیو برخاستند. باراکا با استفاده از زبانی محاوره‌ای و خاص سیاه‌پوستان («جیو»، با ظرافتی خاص و بی‌آنکه مفاهیم نژادی را برجسته کند، در طول این شعر، اسامی چند تن از ستاره‌ها و برنامه‌های رادیویی چون لمونت کرنستون و «سایه»، اف. جی. شین، اورال رابرتس، کیت اسمیت، و «فانوس قرمز» را برمی‌شمارد و در نهایت به نقش ویرانگر آن‌ها به شکل غیرمستقیم اشاره می‌کند (ساداتی و جعفری، ۱۳۹۶: ۲۰۰).

جالب آنکه در ادامه این مطالب، نویسندگان اظهار می‌کنند «به کمک نظریات آلتوسر می‌توان ادعا کرد که شاعر منشأ تمام گرفتاری‌های جامعه سیاه‌پوستان و تسلط سفیدپوستان بر آن‌ها را «فناوری رسانه» (رادیو) می‌داند» (ساداتی و جعفری، ۱۳۹۶: ۲۰۰). همانند این مثال، در مواردی چند، نویسندگان پس از برگرداندن دو منبع انگلیسی ذکر شده، عبارت «خوانش آلتوسری» را به جملات ترجمه‌شده می‌چسبانند و سعی در القای ارائه پژوهشی اصیل دارند. علاوه بر این مسئله، نکته درخور ذکر درباره این مثال، ارجاع به جان هکاک است که در طول پژوهش دو بار صورت گرفته است. گفتنی است که اظهارات هکاک در قالب مقاله‌ای در همان *دایرةالمعارف* آمده است و نویسندگان مقاله فارسی و نمود می‌کنند که به اصل مقاله هکاک ارجاع می‌دهند. گواه این مسئله ارجاع ساختگی به هکاک است. در ارجاع درون‌متنی به هکاک،

نویسندگان صفحه یک را اعلام می‌کنند، در حالی که منابع پایان مقاله، پژوهش هکاک را در صفحات «۸۵۳ - ۶۴۹» نشان می‌دهد (همان، ۲۰۷). تطابق ارجاع به هکاک میان مقاله ساداتی و جعفری و مقاله *دایرةالمعارف* تفاوت دیگری را آشکار می‌کند. براساس *دایرةالمعارف*، مقاله هکاک در *Concerning Poetry* منتشر شده؛ ولی طبق مقاله ساداتی و جعفری، در *Journal of Modern Literature* به چاپ رسیده است. با یک جست‌وجوی ساده اینترنتی می‌توان دریافت که ارجاع ذکرشده در *دایرةالمعارف* صحیح است. به نظر می‌رسد استفاده نکردن از ارجاع ذکرشده در *دایرةالمعارف* تلاشی است برای گریز از مشخص شدن منبع اصلی مطالب.

مثال‌های ذکرشده در این جستار حکایت از سرقت‌های ادبی مشخص در مقاله مورد بررسی دارد. این مقاله مشخصاً تلفیقی از دو مقاله انگلیسی است که به فارسی برگردانده شده است. با توجه به اینکه مجله *نقد زبان و ادبیات خارجی* را عمدتاً استادان زبان و ادبیات انگلیسی اداره می‌کنند، چنین غفلتی جای تعجب و تأمل دارد. یک جست‌وجوی ساده اینترنتی به زبان انگلیسی با کلیدواژه‌های "In Memory of Radio" و "Althusser"، مقاله انگلیسی ساداتی را در اولین فهرست جست‌وجو نشان می‌دهد. همچنین جست‌وجوی "In Memory of Radio" به تنهایی مقاله *دایرةالمعارف* را دومین در فهرست می‌آورد. از طرف دیگر، با توجه به اینکه این مقاله را استادان دانشگاه‌های آزاد رودهن و شهیدبهشتی گردآوری کرده‌اند که هرکدام در مقاطع تحصیلات تکمیلی تدریس می‌کنند، چنین غفلتی نگران‌کننده است.

پی‌نوشت‌ها

1. *International Journal of English and Literature*
2. "The influence of ideological state apparatuses in identity formation: Althusserian reading of Amiri Baraka's "In Memory of Radio""
3. interpellation
4. repressive state apparatus
5. آدرس اینترنتی مقاله: <https://www.encyclopedia.com/arts/educational-magazines/memory-radio>

منابع

- ساداتی، سیدشهاب‌الدین و علیرضا جعفری (۱۳۹۶). «ایدئولوژی و فراخواندن جامعه سیاه‌پوستان آمریکا در شعر «به یاد رادیو» امیری باراکا: خوانشی آلتوسری». *دوفصلنامه نقد زبان و ادبیات خارجی*. د ۱۴. ش ۱۹. صص ۱۸۷ - ۲۰۸.
- "In Memory of Radio". Poetry for Students. *Encyclopedia.com*. 18 Apr. 2018 <http://www.encyclopedia.com/arts/educational-magazines/memory-radio>.
- Sadati, S.S. (2013). "The influence of ideological state apparatuses in identity formation: Althusserian reading of Amiri Baraka's 'In Memory of Radio'". *International Journal of English and Literature*. 4 (10). pp. 480 - 485.